

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Montenegro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Цетиње, 4 јула

Немирна времена!

Са свијех страна стижу узбуљиве вијести. Јавно мишљење у великим државама је узбуђено у највишој мјери. Нерви су напрегнути. Духови су у грозничавом очекивању нових крупних догађаја. Свак се већ помирио са чињеницом да предстоји један општи обрачун. Састављају се предрачуни, кују планови, и сви пишу у свој посјед огромне добитке. Међутим, свијема се око срца стеже студен, а по души вију тешке мисли.

Послије атентата у Сарајеву још се узнемирење није стишло. Органи јавности све га више поджижу. Бечка штампа продужава новинарски рат за истребљење српског народа. Српска штампа, савијем природно, не остаје дужна.

Раздражење расте. У бури страсти шире се најразноврсније вијести. Цио југ сусједне Монархије налази се у изузетном стању. Потпаљена је крвава мржња међу расама. Нема јој граница, нити се захуктали точак бијеса и освете може зауставити.

Из Беча пријете, да ће овијех дана у Биограду бити учињени дипломатски кораци ради догађаја у Босни и Херцеговини. Србија ће, веле, бити поново позвана да даде написано да се Босне одриче. С друге стране опет јављају, да је та пријетња празна, да неће бити ништа предузимано. Прављење узбуне има спекулативне берзанске циљеве. Дипломати и политичари играју се са сензацијама, како би банкарски на берзи више могли ућарити!

Талијански листови, у исти мах, опет су се забринули за судбину Ловћена! И оштро пријете Аустрији с узвиком: себи руке! пошто питање Ловћена није само црногорско, већ и међународно. Због Ловћена раскинуо би се савез међу јадранским силама. Ловћен не смије бити кусур за подмиривање рачуна међу великима — добацују талијански листови на адресу аустријских.

Страшну је ноћ ономад преживјела у Биограду аустријска колонија. И жене и дјеца аустријских поданика пребјили су у страху под кровом својега посланства, а мужеви и очеви склонили су се у — Земун. Пронио се био глас, да ће у знак освете за погроме над Србима у Сарајеву аустријски поданици у Биограду једноставно бити поклани. Баш као у средњем вијеку. Пошто су у страха велике очи, а савјест због рушења имовине невиних Срба у Босни и Херцеговини нечиста, није чудо што се вјеровало у једну немогућност. Вјеровало се, да ће Биоград поћи трагом намјештених вандала у Сарајеву и са њима подијелити њихову срамоту. Али од свега тога не бијаше ништа. Српска душевност, српска просвјетљеност побједила је „културтре-

гере“. Тек за ознаку времена, у којем живимо, довољан је био овај сензациони неистинити глас, да покаже, да је у ваздуху много електрике и да је тресак грома неизбјежан.

Паника на бечкој берзи такође није повољан знак времена. У два дана био је ниско пао курс папирима и таквих индустријских предузећа, која ни најмање не зависе од промјене на политичкоме хоризонту. Страва је била захватила све имућне сталеже, управо као у очи тешких догађаја. Нервоза је услед тога била још јача, и духови се никако не могу смирити, ма да је влада објавила мирољубиво саопштење, које је примљено са неповјерењем, пошто сада муње почеше сијевати са југа, из подручја савезнице Италије.

Талијанска влада позвала је под оружје 120.000 резервиста. Службено се каже, да је то учињено из два разлога: ради немира у самој земљи, и ради међународног по-

ложаја с обзиром на стање у Арбанији. Кратко и јасно. Који је од ова два узрока талијанској мобилизацији изговор, брзо ће се дознати.

Арбанија, та трагикомедија данашње европске дипломатије, приближује се својем слому. Она се не може одржати у облику, који јој је Европа наметнула. Њен слом може лако скрхати европски мир. Према вијестима неких талијанских листова у Далмацији је већ у неправности 20.000 аустријских војника да се укрцају за Арбанију. Је ли то ради чувања самосталности те државе! Па пошто и њеним балканским сусједима исто толико лежи на срцу њена независност, што се и њима не би дало то исто право: да и они, својом војском, чувају државну самосталност Арбаније?

Све заједно узевши: и сумњиво, и озбиљно, и опасно.

Догађаји се нижу брзо као слике у кинематографу, и што је најгрђе, јављају се неочекивано, преко пош.

Послије атентата

Аустријски кораци у Биограду

„Берлинер Локаландајгер“, лист који има веза са аустријским Министарством Спољних Дјелова добио је из Беча полузванично саопштење да се према Србији због сарајевског атентата неће ништа предузимати. Зашто се од тога одустало, не се не јавља, али се по досадашњем држању бечке штампе може закључити како је то дошло.

Рекли су нам, да ће се код српске владе енергично протестовати, ако се истрагом утврди, да је и неко из Србије компромитован атентатом. Одмах за тим званично је јављено, да су сва оптуживања против Србије за сада само празне вијести, којима не треба поклањати много вјере.

На глас о томе, да се представка неће подносити, бечки „Цајт“ је одмах изјавио, да је намјера о протесту код српске владе и била глупа ствар. Јер представком се не може угушити великосрпска идеја, као што се представком не може угушити великобечка или великоруска идеја. Осим тога ни атентати се не уклањају оваквим протестима. И Италија је последије убиства царице аустријске учинила све што је до ње стајало да угуши анархизам, па је ипак на двије године последије тога један Талијан убио талијанског краља. Треба се, веле „Цајт“ оставити дипломатских корака, па и наметнути ипостујање према народности ма искоренити незадовољство, које се све више јавља.

У свом посљедњем броју бечки „Цајт“ јавно оптужује листове аустријске владе да су на силу Бога створили ову аферу о представи. Све је, веле, измишљено, нарочито од „Нове Слободне Пресе“ и „Новог Бечког Журнала“, да би се узбунио свијет и створила добра трговина са хартијама, којима је због оваквих вијести пао курс, те је цијена аустријским хартијама данас нижа него икада за вријеме балканских ратова.

Лажне вијести о кораку код српске владе, веле „Цајт“, нијесу ништа друго до још једна Прохаскина афера, која Аустрији ништа није требала.

Велико Српство европска опасност

Посљедњи број берлинског „Локаландајгера“ доноси чланак под насловом: „Европска солидарност против великосрпске пропаганде“, у коме веле: „За даљи развој српско-аустријских односа брће, на сваки начин, од одсудног значаја резултат званичне истраге и ми вјерујемо, да су се у Бечу одлучили, да у Биограду енергично проговоре ако за то буду имали повода.“

Ако краљубиство у Србији није немогућ догађај, ипак се не смије дозволити, да се тамо спремају злочинци за крвав рад у сусједној монархији у корист великосрпске пропаганде. Против такве безобзирности једне сусједне државе — увијек са претпоставком да она буде доказана — устаће не само непосредно погођена Дунавска Монархија, него ће се и сав остали морални свијет згрозити на српску нацију.

У Њемачкој, пак, која је у Сарајеву изгубила пријатеља и савезника, наћи ће моралну потпору сваки корак који из Беча буде предузет против криваца, а и званична Њемачка у томе, зацијело, неће остати. Наша нибелуншка вјерност у том случају мора поново наћи израза и зато је за похвалу што је влада цара Франца Јосифа одлучила, да мирно сачека резултат истраге и да последије одреди своје држање.

Нећемо погријешити ако изразимо гледиште, да ће се и у другим државама, у којима су морална схватања, сматрати држање Дунавске Монархије као исправно. Јер не само Аустро-Угарска и Њемачка, већ цијела Европа, била она монархиска или републиканска, била германска, романска или словенска, мора се инте-

ресовати да зна, да ли се у њеној политичкој завјетрини не налази каква струја, која тежи за убиством не само њеног врховног поглавара, него своје смртоносно оружје управља и против владалачких домова других држава.

У одбрану Срба

Талијански лист „Ил Лаворо“ пише:

Чине се примједба српској полицији да није умјела спријечити припреме атентата; та примједба могла би бити и умјесна; али шта је учинила аустријска полиција у Бечу и Сарајеву да спријечи поменути злочин, кад се већ сумњало на основу извјештаја српске владе? Како може бечка штампа корити Србију што ова трпи на својој територији опасне елементе, кад су ти елементи Срби — и ако аустроугарски поданици — и кад не праве неред у држави? А би ли нам знала казати аустријска штампа, зашто Аустрија трпи на својој територији италијанске револуционарне елементе, који су нашли уточишта на њеној територији, избјегавајући за службу казну италијанских власти, нарочито у посљедњим догађајима у Анкони и Романи, одакле су многи анархисти и револуционари пребјегли у Аустрију.

Шта се догађа у Босни последије сарајевског атентата, то је грозно. Зар је то достојно једне јаке и озбиљне државе као што је Аустрија? Убиства, напади, пљачке, гањања Срба и рушења њихове имовине, и то све аустријским поданицима? Је ли то цивилизација? Је ли то хумано? Је ли то поштељно, туткати народ један против другог а вјеру једну против друге, муслимане и католике против православних? Зар су то католици, хришћани? Какви католици, то су паликуће и разбојници а не католици. Неки свијет заиста има чудне појмове о религији и о хришћанству, употребљујући ово у чисто своје спекулативне сврхе.

На крају чланак завршује, да се једном сврши са том недостојном игром и комедијом над крвавим догађајем, због кога се окривљује један невин народ. Боље ће бити да се елиминирају тачно узроци, прије него што се баце сумње и да се добро промисли о поменутом атентату.

„Новоје Времја“ о насиљима

Петроградско „Новоје Времја“ у допису из Сарајева побија неистине бечких листова да је злостављање Срба било просто од крви, и да рушење њихових имања и пљачкање није диктовала користољубивост. Такво тврђење бечке штампе је гола лаж. Више стотина страдалника обратили су се болницама за лекарску помоћ. Стотине других нијесу смјели ни да кажу за своје ране. Имовина Срба разграбљена је као при сваком погрому. Мјестимице је долазило до одвратних сцена. Када су у дому трговца Јефтановића продрли пљачкаши, он се бацио пред њих на кољена, молећи их да поштеде његову болесну стару мајку. Узалуд: лупежи су бацили самртницу са кревета, тукли је, изломиле крвет и избацили постељу на улицу.

Старца Митричевића, од 80 година, ухватила је рула за вријеме пљачкања његовог дућана и исту-

кла га на мртво име. Живот су му спасли два официра који су туда случајно прошли. О пустошењу дома српског митрополита Летице бечки листови саопштавају само, да су била разбијена окна на митрополитовом стану и да је он сам био лако рањен парчадима стакла. У самој ствари био му је опустошен сав дом. На улици пред њим ваљале су се у блату свештеничке књиге и остатци светих икона које су изгазили Јевреји и Турци. Погана руља хтјела је да продре у стародревну српску цркву, у којој се чувају дарови руских царева православног народу у Босни. Али за срећу, цркву су спасли високи камени зидови и тешка гвоздена капија.

Шта је радила полиција и остале власти? Ништа. Ако је вјеровати гласовима, онда у толико што је пустила из затвора ухапшенике да помогну пустоловима.

Сав срам за дивље насиље званични извјештаји сваљују на узбуђени патриотизам Хрвата т. ј. католика. У самој ствари у погрому је од Хрвата учествовала само клерикална група архиепископа Штадлера, чији је орган све вријеме нападао Србе и подизао узбуну на њих. Велики дио плъачкаша пустошника састајао се од уличних адроповаца, Цигана, Јевреја и Муслимана. Муслимана је било и из имућнијих класа. Тукући Србе, дерали су се: „Да вам покажемо, како се рјешава аграрно питање.“

Из читавог низа вароши Босне и Херцеговине долазе вијести о тако истим погромима. Шире се гласови, да у неким варошима горе српски квартави. Али, европско јавно мишљење никада неће дознати праву истину о ужасима који су се догодили у дубокој унутрашњости босанске провинције.

Опет о Ловћену!

„Месађеро“, бавећи се у једном чланку о унији између Србије и Црне Горе, констатује да су бечки политички кругови и овом приликом истакли жељу аустријске владе за Ловћеном. Аустрија би, према тврђењу бечких политичких кругова, пристала на унију српско-црногорску, али под условом да Црна Гора уступи Аустрији Ловћен и да Србија поруши сва своја утврђења на Дунаву!!

Те жеље Аустрије тешко да ће се икада испунити без обзира на поменути унију српско-црногорску. Аустријанци заборављају једну врло важну ствар, а то је: да питање Ловћена није само питање Аустрије и Црне Горе, него је то и питање Италије. Ни једна италијанска влада не смије допустити да Ловћен падне у аустријске руке јер би то значило капитулирати пред Аустријом на Јадранском Мору и дати Аустрији оружје у руке против Италије; значи дати јој кључе Јадранског Мора и топове да нас одозго гађа исто онако као што Аустрија данас замишља да би је Црногорци могли гађати са висина Ловћена доле у которском заливу. У Бечу су се толико занијели за Ловћеном, да су чак обуставили припреме радова за утврђење новог ратног аустријског пристаништа Шибеника. Као што је познато, шибенска лука по својој природној положају је јединствено пристаниште, које штити дугачак узан канал са високим литицама с обје стране; а те је радове обуставила аустријска влада зато што се нада да ће јој ново пристаниште ратно бити Котор, дакле да ће добити Ловћен.

Понављамо да је Ловћен и италијанско питање; или боље да кажемо, међународно питање. Италија не смије допустити да се страте-

гијска ситуација на Јадранском Мору мијења на њену штету, Ловћен мора остати ономе чији је, Црној Гори.

Говор грофа Тисе

Мађарски министар предсједник гроф Тиса држао је у угарском сабору говор о догађајима у Босни и Херцеговини и у њем обиљежио становиште аустро-угарске владе.

Гроф Тиса је најприје нагласио, да влада није могла утицати на путовање покојног наслѣдника у Босну, пошто је то била чисто војничка ствар. Даље је гроф Тиса рекао, да би било нејраведно ради атентата окривљавати читаво Српство. Код крвавог атентата учествовао је најмањи дио Срба, док је претежни дио Срба лојалан, те је одушевљено дочекао и поздравио наслѣдника.

Сви испади против лојалног српског становништва морају се пожалити, али се не смије заборавити, да су вијести о тим испадима већим дијелом биле претјеране.

Не стоји, да је политичко стање у Босни и Херцеговини тешко и да је земља на прагу револуције.

Највећа гаранција за поредак у Босни и Херцеговини је војска и тамошња власт.

О каквим дипломатским корацима монархије у Биограду не може се сада изјавити. Аустро-угарска дипломатија схваћа, колико је велик интерес за одржање мира.

Што се тиче Хрватске и Славоније изјавио је гроф Тиса, да је становништво ових земаља лојално и не само одано монархији, него је и вјерно круни св. Стевана. Истина је, да у Хрватској и Славонији постоји једна фракција, која је у главном противна дуализму и та настоји да осумњичи патриотизам осталих елемената. Угарско јавно мишљење имаде повјерење у хрватско-српску коалицију, која мирно ради и гледа да се на свакој кораци сложити с упионистима, који се истичу, како је познато, дубоком лојалношћу и да се њима настоји створити гувернементалну странку. Само се по себи разумије, да се сва већином ради да у земљи одржи мир, те свом снагом настоји, да помоћу школства дјелује на појачање ојећаја лојалности.

Што се тиче нападаја на Србе у Угарској да су нелојални, то такођер не стоји, јер се и ови Срби одликују лојалношћу. Велике су погрешке, што се многи истакнути појединци сумњиче ради нелојалности, те се мора енергично оваквим испадима стати на пут.

На догађаје, који се постепено, након атентата, развијају морамо и можемо мирно гледати, али ипак се мора настојати, да се свака протумонархијска акција угуши већ у клици.

Ови догађаји су за монархију велико искушење.

Дневник

Отпутовао на одсуство. Предсједник Краљ. Владе г. дивизијар сердар Ј. Вукотић отпутовао је јутрос са породицом у иностранство на одсуство. Г. предсједник, који у потоње вријеме јако пати од реуматизма, лијечиће се неко вријеме у горњој Италији у једној бањи за ту болест.

У дужности ће га док буде на одсуству заступати Министар Финансија и грађевина г. Р. Поповић.

Аутомобили и прашина. Више пута смо на овоме мјесту писали, да би требало издати строгу наредбу, да аутомобили, док је суша и док се по улицама налази велика прашина, не јуре највећом бр-

зином. То је у интересу здравља пријестоничког грађанства, које љети много пати од несносне прашине; а то је потребно и ради тога, да се не би догодио какав несрећни случај. Али узалуд, нити се наше власти на ово обзиру, нити шофери аутомобила поступају како би морали поступати и у једном селу на страни. Нарочито су војни аутомобили својом трком кроз пријестоничке улице дојадили. Синоћ је један од тих аутомобила у највећој брзини претрчао већи дио вароши и свуда за собом оставио облава прашине, која је као магла обавила и улице и народ на њима. Многи су пролазници застајали и чудили се овој дрскости. Овако не би требали војни аутомобили да јуре кроз пријестоницу ни у вријеме мобилизације, а камо ли у обичним приликама. Вријеме је да надлежни овоме нареду стану на пут.

НА ЗНАЊЕ. Г. г. претплатницима, којима је претплата **истебла раније и 1. јула нека изволе обновити претплату; иначе идући број неће им се слати.**

Администрација „Вјесника“.

ТЕЛЕГРАМИ

Одговор на сензације

Биоград, 3 јула

Последњих дана аустро-угарске новине доносе вијести како је у Биограду била демонстрација против аустроугарског посланства, како су убијени неки аустроугарски дописници, како се аустроугарски поданици у Биограду малтретирају, и да међу њима влада паника, како су ђаци приликом Хартвигова спровода демонстрирали против аустроугарског посланика и т. д.

Све су те вијести апсолутно измишљене и неистините.

У Биограду влада апсолутан мир и никаквих демонстрација ове године није било, нити је ко намјеравао правити ма какве нередс. Аустроугарски посланик и остали персонал иду слободно по улицама, и нико их не врљећа нити против њих демонстрира. Нико од њих није врљећан, гурнут или ударен, како се то прича, а још мање да је коме нападнута кућа или разбијени прозори. Ни један аустроугарски поданик није поднио ни најмању жалбу. Све те вијести неистините су и нарочито се растурају да јавно мишљење у Аустро-Угарској узнемире и озлоједе против Србије. Данас је био цио Биоград на сахрани Хартвигова. Цио дипломатски кор је био присутан. Ни један звик није се чуо ма против кога; све је свршено у примјерном реду, тако да се сви странци диве поретку какав код њих у таквим приликама ријетко бива. — Биоградски Пресбиоро.

Ловћен

Рим, 3 јули

„Corriere d' Italia“ доноси важан чланак о Ловћену. — Нарочити извјештај.

Њемачки маневри

Рим, 3 јули

„Popolo Romano“ потврђује да ће њемачким маневрима присуствовати италијански краљ. Према писању берлинских листова, вјероватно је да ће тамо доћи и надвојвода Карл Франц Јозеф, грчки краљ и турски пријестолнаслѣдник. — Нарочити извјештај.

Арбанија

Рим, 3 јули

Агенцији Стефани јављају из Драча да су усташи одбили нове приједлоге, у очекивању да ће пасти Валона. — Нарочити извјештај.

Рим, 3 јули

Вијести које долазе са епирске границе, потврђују да Епироти и

усташи непрестано напредују. — Нарочити извјештај.

Беч, 3 јули

Neue Freie Presse пише да се настављају преговори између великих сила о начину интервенције у Арбанији. Аустријски и италијански бродови већ су послани у Валону. Неке новине опет мисле да ће доћи до интервенције. — Нарочити извјештај.

Беч, 3 јули

„Арбанашкој кореспонденцији“ јављају из Битоља:

Епироти су заузели Биглиште и разоружали становништво. — Бечки Кор. Биро.

Српско-бугарска граница

Биоград, 3 јули

Према одређењима Букурешког Мира, нове границе између Србије и Бугарске повучене су према старој турско-бугарској граници од Патарице до Диздерице. Према томе све турске карауле на овој страни границе припадају Србији. Али 1. јула бугарски погранични стражари напали су српске војнике који су били одређени да чувају караулу Виљеколо, док су ови били заусети радом око поправка карауле која је била оштећена ратом. — Биоградски Пресбиоро.

Изјава грофа Тисе

Беч, 3 јули

Гроф Тиса одговарајући у парламенту на интерпелацију, изјавио је да однос са Србијом потребују разјашњења која не морају неопходно да изазову ратне компликације. Рат је нужна *ultima ratio*, последњи разлог којему не треба прибјегавати док се не искористе све могућности мирног ријешења. — Бечки Кор. Биро.

Рим, 3 јули

Тисине изјаве у парламенту односно држања владе у Босни и Херцеговини коментаришу се у овдашњој штампи.

Предсједник Мексика

Мексико, 4 јули

Предсједник Хуерта потписао је абдикацију и напустио Мексико. Министар Карбахал изабран је за предсједника мексиканске републике. — Бечки Кор. Биро.

Пут г. Поенкареа

Париз, 4 јули

Предсједник Француске Републике, г. Поенкаре отпутова је за Русију. — Бечки Кор. Биро.

Аустријска штампа

Беч, 4 јули

Аустријска штампа стално доноси претјеране вијести против Србије. — Нарочити извјештај.

Помоћник г. Сазонова

Петроград, 3 јули

Први савјетник Арзимовић именован је помоћником министра иностраних дјела. — Бечки Кор. Биро.

Бугарски зајам

Софија, 3 јули

Собрање у врло бурној сједници, поред све буре опозиције против зајма, изгласало је зајам. — Бечки Кор. Биро.

П. п. бр. 14 37-50